

MET DE TREIN DOOR EUROPA

DE GIDS VOOR DE
MOOISTE TREINREIZEN

INGE
VAN DE HULSBEEK

INHOUD

Over de kunst van het treinreizen	8		
Wat kun je in dit boek verwachten?	12		
Over mij	14		
GROOT-BRITTANNIË	18		
Zes misvattingen over treinreizen	38		
Duurzaam reizen	40		
FRANKRIJK	42		
Zo plan je je (eerste) internationale treinreis	66	ZWITSERLAND	126
DUITSLAND	86	Stoelreserveringen	142
Interrailen	98	Trein gemist. En nu?	144
SCANDINAVIË	106	ITALIË	148
Kies ook eens voor eerste klas	124	Tips voor beginners	178
		Wat neem je mee?	181
		SPANJE	186
		Voor vertrek	212
		Tot slot	215

OVER DE KUNST VAN HET TREINREIZEN

**EN WAAROM EUROPA UITNODIGT TOT OMWEGEN,
VERRASSINGEN EN VERHALEN DIE JE ALLEEN
PER SPOOR VINDT**

Een accordeonspeler springt net voordat de deuren sluiten de trein in en begint in het Italiaans te zingen. De medepassagiers in onze coupé zingen meteen mee; sommigen wagen zich zelfs aan een danspasje. Het is oktober, maar in Zuid-Italië is het nog zinderend warm. De conducteur heeft zich via de intercom al verontschuldigd voor het ontbreken van airco. De trein volgt de spoorlijn langs de Sorrentijnse kust. Ik weet dat het uitzicht over de Golf van Napels indrukwekkend moet zijn, maar door de met graffiti bedekte ramen krijgen we er weinig van mee. Gelukkig kunnen de raampjes open; een koele zeebries waait naar binnen. We passeren dichtbebouwde wijken, met volle waslijnen tussen balkons, verwilderde tuinen en afgebladderde muren, afgewisseld met citroen- en palmbomen en hier en daar een glimp van zee. En dan, ineens, verschijnt hij aan de horizon: de Vesuvius.

Een jaar eerder, in Zuidwest-Engeland, is alles anders. We zitten in een trein die schoon, stil en koel is. Buiten wisselen lieflijke cottages, verzorgde tuinen en kleine stationnetjes met sierlijke schulprandjes elkaar af. Twee wandelaars drinken thee op een houten bankje, tussen keurige bloembakken vol rode geraniums. Londen ligt ver achter ons en na 5 uur reizen door het groene, glooiende landschap van Zuid-Engeland voelt het

alsof we aan het einde van de wereld zijn. Letterlijk, want we zijn vlak bij Land's End, waar het land ophoudt en de uitgestrekte Atlantische Oceaan begint. Hier begint onze tocht over een deel van het South West Coast Path, een van de ruigste en mooiste langeafstandswandelroutes van Europa. Dat trainen en wandelen zo goed samen gaan, ontdekte ik jaren eerder al, in een totaal andere setting. Na de drukte en hitte

van Milaan is Luzern een verademing. Zodra we het station uit lopen, kijken we uit over het Vierwoudstedenmeer, omringd door bergen. Een paar dagen eerder liepen we nog langs het Comomeer, over een eeuwenoud muilezelpad dat – net als de spoorlijn langs de oostelijke oever – dorpjes als Varenna, Lierna en Colico met elkaar verbindt. Na Milaan – dat alleen al vanwege het fenomenale station een bezoek waard is – hebben we nog twee van de vier reisdagen over op onze Interrail-passen en besluiten we spontaan een nacht in Zwitserland te blijven. We kiezen op de kaart voor Luzern, stappen uit, dwalen door de oude binnenstad, steken de Kapelbrug over en klimmen naar een uitzichtpunt. Zonder plan ergens uitstappen voelt als een extra avontuur binnen onze reis; juist die onverwachte stops op plekken waar je anders voorbij zou rijden of vliegen, maken treinreizen zo bijzonder.

Dit zijn zomaar wat mooie herinneringen die ik aan treinreizen heb. Bij een goede trein-

JUIST DIE ONVERWACHTE STOPS OP PLEKKEN WAAR JE ANDERS VOORBIJ ZOU RIJDEN MAKEN TREINREIZEN ZO BIJZONDER

reis draait het, net als bij een geslaagd recept, om de juiste ingrediënten en timing. Met de juiste stations en overstaptijden kun je je treinreis helemaal naar eigen smaak samenstellen, en het spoorwegnetwerk van Europa leent zich daar bij uitstek voor. Het is namelijk enorm uitgebreid: van grote steden tot de kleinste plaatsjes en zelfs de mooiste natuurgebieden, alles is met elkaar verbonden, je steekt eenvoudig landsgren-

HOE MINDER JE PROBEERT TE CONTROLLEREN, HOE MEER JE KUNT GENIETEN

zen over en er zijn zowel snelle als regionale treinen, waardoor je flexibel je route, tempo en tussenstops kunt kiezen.

Europa biedt een grote variëteit aan landschappen, monumentale stations, historische steden, natuurgebieden en bijzondere plekken. De treinen zelf zijn al net zo divers: groot, klein, kleurrijk, klassiek, modern... Elk land dat je doorkruist heeft zijn eigen karakteristieke treinen. Het interieur verschilt – zo stap je in de gele trein in de Pyreneeën met zijn retrolook en in de Zwitserse Belle Époque-trein even terug in de tijd, terwijl je in de nieuwste Duitse ICE's geniet van wollen bekleding en je eigen leeslampje, kapstokhaakje en geïntegreerde tablethouder. Ook de taal die je door de intercom hoort en de gerechten in het bar- of restauratierijtuig veranderen tijdens de reis mee. Zo krijg je in Oostenrijkse nachttreinen *Kaisersemeln* bij het ontbijt, serveert de Britse Caledonian Sleeper een compleet *Scottish cooked breakfast*, staan in Zweedse treinen kaneelbrood-

jes op het menu en haal je in de Italiaanse Frecciarossa een versgezette espresso of cappuccino.

Je treinreis kan simpel zijn: een beginpunt, bijvoorbeeld het voor jou dichtstbijzijnde station, en een eindbestemming, met een rechtstreekse trein ertussen. Perfect als je voor het eerst een internationale treinreis maakt en erachter wilt komen of het iets voor je is. Zelfs met maar twee ingrediënten kan je reis al aanvoelen als een groot avontuur: denk aan de nachttrein naar Wenen of Praag. Stap 's avonds op in Nederland, val in slaap op het ritme van de rails, ontwaak de volgende dag in een andere wereld en stap uit in hartje stad.

Het wordt nog interessanter als je meerdere ingrediënten toevoegt en de reis op smaak brengt met tussenstops. Want tussen je vertrekstation en je eindbestemming ligt zoveel moois! Overstappen wordt vaak gezien als noodzakelijk kwaad, maar het kan je reis juist enorm verrijken. En je hoeft niet altijd in grote steden zoals Parijs of Londen over te stappen, waar je van het ene naar het andere station moet. Kleinere steden en onbekende stations kunnen zelfs verrassend leuk zijn. Geniet van een middag op een zonnig plein in Montpellier als je op doorreis bent naar Spanje. Pak in Innsbruck een Kaffee mit Kuchen voordat je verder reist naar Italië. En ontbijt bij KAF Café in Lille voordat je de TGV naar Zuid-Frankrijk neemt.

Behalve naar interessante steden brengt de trein je ook naar de mooiste natuurgebieden. Het is dan ook het perfecte vervoermid-

del voor een Rail & Hike-vakantie, een van mijn favoriete onderwerpen. En er is niets leuker dan bij een overstap in Londen of Parijs – met een lichte backpack op je rug – van het ene naar het andere station te wandelen. Plan hier gerust een aantal uur of een halve dag voor in en maak een omweg. Vergeet de drukke metro in Londen en wandel in plaats daarvan naar Primrose Hill voor een fantastisch uitzicht op de skyline. Of dwaal in Parijs door de Marais, geniet van een uitgebreide lunch om vervolgens te chillen in Jardin des Plantes en uiteindelijk op Gare d'Austerlitz de nachttrein naar het zuiden te nemen.

Reizen met de trein biedt ruimte voor allerlei kleine avonturen onderweg, waardoor de reis zelf al een belevenis wordt en minstens zo leuk als de eindbestemming.

Alle tijd nemen voor een overstap heeft nog een praktisch voordeel: je kunt eventuele vertragingen opvangen en voorkomen dat de rest van je reis als een kaartenhuis in elkaar valt. Maar zelfs als dat gebeurt, is er vaak een oplossing. Spoorwegmedewerkers zijn meestal erg behulpzaam, reizigersrechten en compensatieregelingen worden steeds beter en apps laten je direct nieuwe verbindingen zien.

Ik kwam eens iemand tegen in de trein naar Duitsland die zei: 'Treinreizen worden pas interessant als je vertraging hebt.' Daar kun je het mee eens zijn of niet, maar er zit een kern van waarheid in. Als je de verwachting loslaat dat alles altijd op tijd moet zijn en anders leert kijken naar vertragingen, storingen of een gemiste aansluiting, verandert

een tegenvaller in een kans op nieuwe ontdekkingen. Een extra cappuccino in Milaan, een middag in Keulen of een uurtje struinen in een boekwinkel die je anders nooit had ontdekt. Met een flexibel ticket kun je vaak zo weer een volgende trein pakken.

Maar nog vaker dan de kans op vertragingen is het vooraf regelen van de reis wat veel mensen tegenhoudt om voor de trein te kiezen: hoe vind je je weg in het woud aan treinmaatschappijen en voorkom je dat je de hoofdprijs betaalt? Hoe zit het met stoelreserveringen en wanneer boek je je tickets voor de beste beschikbaarheid tegen de laagste prijs? Ik leg het je allemaal uit.

Tip

Plan je reisdagen niet te vol en geef jezelf ruimte om te schuiven. Zo verandert een gemiste trein niet in stress, maar gewoon in een ander avontuur.

En hoe minder je probeert alles te controleren, hoe meer je kunt genieten.

WAT KUN JE IN DIT BOEK VERWACHTEN

**ZO HAAL JE ALLES UIT DE TIPS, ROUTES EN INSPIRATIE,
VAN PLANNING TOT VERTREK**

In dit boek vind je informatie en praktische tips over treinreizen in Europa. Ik leg uit hoe je zelf een internationale treinreis plant en hoe een Interrail-pas en stoelreserveringen werken. Waar vind je de voordeligste tickets, wat kun je verwachten en waar moet je op letten? Tussendoor trakteer ik je op een flinke dosis inspiratie met beschrijvingen van een aantal reizen die ik zelf heb gemaakt. Met een stapsgewijze uitleg hoe je deze kunt boeken en allerlei insidertips, omdat ik de afgelopen jaren heel vaak hoorde: 'Ik wil gewoon exact jouw reis kopiëren, dat lijkt me zo'n gaaf avontuur!'

Of je nu precies dezelfde reis wilt maken als ik, of deze gebruikt als leidraad of startpunt voor je eigen internationale treinavontuur, het maakt niet uit. Voor elke bestemming in dit boek geldt dat er veel wegen zijn die naar Rome leiden. Ik tip je waar je onderweg kunt uitstappen, hoe je verder kunt reizen en welke mogelijkheden er nog meer zijn. Combineer alle opties naar hartenlust of begin rustig met één bestemming.

Zie je jouw gewenste bestemming of land niet terug in de inhoudsopgave? Geen nood; ik vertel je hoe je verder kunt reizen vanuit de landen die wél genoemd worden – en waar je sowieso doorheen moet vanuit Ne-

VOOR ELKE BESTEMMING IN DIT BOEK GELDT DAT ER LEGIO WEGEN ZIJN DIE NAAR ROME LEIDEN

derland om verder Europa in te komen. Dus het begin is gemaakt en als je eenmaal zover bent, kun je met alle andere praktische tips uit dit boek en het overzicht van spoorwegen per land op pagina 82-83 moeiteloos verder reizen naar waar je ook maar heen wilt.

Solo, met vrienden of met je gezin met jonge of oudere kinderen op pad, een zomer lang interrailen door Europa, een keer het avontuur van reizen met de nachttrein meemaken of simpelweg naar één stad voor een marathon of concert treinen: de mogelijkheden zijn eindeloos. Van bestemmingen midden in de natuur en Rail & Hike-inspiratie tot het verkennen van de mooiste Europese steden en alles wat daartussen ligt, ik neem je mee – zodat jij na het lezen van dit boek genoeg tools, tips en zelfvertrouwen hebt om je eigen reis uit te stippelen en eropuit gaat. En vergeet niet van de reis zélf een beleving te maken. Vertraag, probeer niet zo snel mogelijk van A naar B te reizen om daar je vakantie pas te laten beginnen. Geniet onderweg van het licht, de veranderende land-

schappen en de bijzondere momenten en ontmoetingen.

Leun achterover in je comfortabele stoel, ontspan en laat Europa in al zijn schoonheid langzaam aan je voorbijtrekken.

Belangrijke disclaimer

De informatie in dit boek is met zorg samengesteld, maar dienstregelingen, routes en reserveringsregels kunnen veranderen. Controleer altijd de actuele informatie op de officiële websites van treinmaatschappijen of Interrail voordat je je reis plant.

SCANDINAVIË

MET DE TREIN NAAR EN DOOR DENEMARKEN,
ZWEDEN EN NOORWEGEN, LANGS FJORDEN,
BOSSEN EN HET NOORDERLICHT

KOPENHAGEN

MALMÖ

STOCKHOLM

OSLO

MYRDAL

BERGEN

MET DE BERGENSBANEN OVER DE HARDANGERVIDDA HET DAK VAN ZUID-NOORWEGEN

Even terug naar die Hardangervidda, want de treinreis over dit grootste hoogplateau van Europa is er eentje voor in de boeken. De beroemde Bergensbanen, een ruim 480 kilometer lang traject dat Oslo met Bergen verbindt, voert je letterlijk over het dak van Zuid-Noorwegen en staat bekend als een van de mooiste treinroutes van Europa. Op weg naar station Finse klimt de trein tot boven de 1200 meter, dwars door ruig en open landschap, waar je uitkijkt over een bijna maanachtig decor van rotsen, sneeuwvelden en stille meren.

De combinatie van hoogte, weidsheid en pure stilte maakt deze rit zo bijzonder. Zeker als je bedenkt dat Finse verder alleen bereikbaar is voor wandelaars en skiërs; er is geen weg naartoe.

DE FLÅMSBANA – VAN HOOGVLAKTE NAAR FJORD

Wie vanaf de Bergensbanen wil afdalen naar een van de spectaculairste fjordens-landschappen van Noorwegen, stapt in Myrdal over op de Flåmsbana. Deze wereldberoemde treinrit overbrugt in slechts 20 kilometer meer dan 860 meter hoogteverschil. De groene wagons slingeren langs steile kliffen, donderende watervallen en smalle dalen die als een ansichtkaart voorbijtrekken. Onderweg stopt de trein bij de imposante Kjosfossen, waar je letterlijk naast een kolkende waterval staat. Het voelt alsof je een verborgen wereld binnenrijdt: van grote hoogte naar diep fjordlandschap, van kale stilte naar groene valleien. Het is niet voor niets dat veel reizigers, onder wie ikzelf, deze korte rit tot een van hun mooiste treinervaringen in Scandinavië rekenen.

PRAKTISCHE INFORMATIE OVER DE BERGENSBANEN EN FLÅMSBANA

- Vooraf boeken is verstandig voor zowel de Bergensbanen als de Flåmsbana, vooral in de zomer.
- De treinen rijden het hele jaar door en er zijn dagelijks meerdere vertrekken. De reistijd van de Bergensbanen tussen Oslo en Bergen is 6,5-7,5 uur.
- Na vertrek uit Oslo ben je na 4,5-5 uur op het station van Myrdal, waar de Flåmsbana vertrekt die je in circa 55 minuten naar Flåm brengt.
- Tickets voor beide treinen boek je via de Noorse treinmaatschappij Vy vanaf 3-4 maanden voor vertrek. Boek zo vroeg mogelijk voor de laagste prijzen. vy.no
- Wil je de twee routes combineren, vul dan als startpunt Oslo (of Bergen) en als eindpunt Flåm in. VY bundelt beide treinen tot één overzichtelijke reis en garandeert de overstap in Myrdal.
- Tickets voor de Flåmsbana kun je ook boeken via de website van de Flåmsbana zelf. flamsbana.no
- Reis je met een Interrail-pas? Deze is geldig op de Bergensbanen, stoelreservering verplicht. De Flåmsbana is niet inbegrepen, maar je krijgt wel korting.

DE GROENE WAGONS SLINGEREN LANGS STEILE KLIPPEN, DONDERENDE WATERVALLEN EN SMALLE DALEN DIE ALS EEN ANSICHTKAART VOORBIJTREKKEN

- Wie de drukte op de Flåmsbana wil vermijden, reist het best vroeg in de ochtend of laat in de middag.
- Als je de tijd hebt, is het leuk om te overnachten in Flåm. Het is een klein dorp maar het wordt omringd door adembenemende landschappen en vanuit hier kun je wandelen, fietsen of een fjordcruise maken. Er zijn verschillende accommodaties en een camping waar je met je eigen tentje terechtkunt, maar waar ook hutten en hostelkamers te boeken zijn. De beschikbaarheid is beperkt, zeker in de zomer, dus reserveer zo vroeg mogelijk. Of overnacht in een van de naburige dorpen, zoals Aurland, Gudvangen of Undredal, die per ferry of bus bereikbaar zijn.

ANDERE MOOIE TRAJECTEN IN SCANDINAVIË

De Bergensbanen en de Flåmsbana mogen dan misschien de bekendste routes zijn, het zijn zeker niet de enige trajecten in Scandinavië die de moeite waard zijn.

NOORWEGEN

- **Dovrebanen** (Oslo-Trondheim): rustiger, sfeervol en landschappelijk prachtig.
- **Sørlandsbanen** (Oslo-Stavanger): brengt je van de hoofdstad naar de zuidwest-kust en vormt een mooie basis voor een bezoek aan de Lysefjord en de bekende Preikestolen.
- **Nordlandsbanen** (Trondheim-Bodø): de langste (10 uur) en meest afwisselende treinreis door Noorwegen langs fjorden, bergen en de poolcirkel. Vanuit Bodø kun je per veerboot naar de Lofoten.
- **Raumabanen** (Dombås en Åndalsnes): langs steile bergen, watervallen en de beroemde Kylling-brug over de Raumarivier.

ZWEDEN

- **Inlandsbanan** (Kristinehamn-Gällivare): dwars door bossen, meren en de wildernis van Zweeds Lapland met een grote kans op het spotten van rendieren en elanden. Alleen in de zomermaanden. res.inlandsbanan.se
- **Arctic Circle Train** (Stockholm-Narvik): deze legendarische nachttrein, de SJ Nattåg 94, brengt je tot boven de poolcirkel en naar het noordelijkste station van Europa: Narvik. Narvik ligt aan de Ofotfjord en wordt omringd door hoge bergen; ideaal voor wandelaars en reizigers die het noorderlicht willen zien.
- **Malmbanan** (Kiruna-Riksgränsen): een ruige route door Zweeds Lapland, met bergen, diepe dalen en gletsjerlandschappen.
- **Ostkustbanan** (Stockholm-Sundsvall): met uitzicht op zee en kustdorpjes.

IN TWEE ETAPPES NAAR STOCKHOLM

Vanuit Nederland reis je per snelle ICE naar Hamburg. Daar stap je dezelfde avond op de rechtstreekse nachttrein van SJ (Euronight) of Snälltåget naar de Zweedse hoofdstad. Óf overnacht in Hamburg en reis de volgende dag per dagtrein verder.

ETAPPE 1:

NEDERLAND → HAMBURG

Je start in Nederland en legt het grootste deel van je reis naar Hamburg af met de comfortabele ICE. Er zijn ook – minder frequente – lowcost- en nachttreinverbindingen (zie tips).

Hamburg

Reistijd

Afhankelijk van je vertrekpunt tussen 3,5- 6,5 uur, met nul, een of meer overstappen. Er zijn dagelijks meerdere treinen en verschillende verbindingen mogelijk. Start vroeg zodat je wat speling hebt onderweg en in Hamburg, om eventuele vertragingen op te vangen.

Tickets

Voor dit eerste traject boek je je tickets vooraf via NS International of Deutsche Bahn. Vul je dichtstbijzijnde station in voor een compleet schema. Op de website van de Deutsche Bahn kun je de gewenste overstaptijd aangeven.

Reisklassen

De ICE heeft twee klassen:

- ▶ tweede klas met comfortabele stoelen (2-2-opstelling), wifi en stopcontact bij vrijwel alle zitplaatsen;
- ▶ eerste klas met meer ruimte (1-2-opstelling), rust, toegang tot de stationslounges en een inbegrepen stoelreservering bij een Flexpreis-ticket.

ETAPPE 2:

HAMBURG → STOCKHOLM

Optie 1: Nachttrein (SJ Euronight of Snälltåget)

Er rijdt vrijwel dagelijks een rechtstreekse nachttrein tussen Hamburg en Stockholm, met een reistijd van 12-13 uur:

- **SJ Euronight** – de meest frequente en comfortabele optie met zitplaatsen en couchettes in tweede klas en slaaprijtuigen in de eerste en tweede klas.
- **Snälltåget** – een particuliere treinmaatschappij die seizoensgebonden en minder frequent rijdt. Het comfort is eenvoudiger en de ticketprijs is vaak (veel) lager.

Optie 2: Dagtrein

Wil je liever overdag reizen? Dan zijn er vanaf Hamburg meerdere verbindingen met nul, een of twee overstappen via Denemarken en/of Zuid-Zweden. Reken op een reistijd van 11-13 uur, afhankelijk van de aansluiting. Voor de gehele route Nederland-Stockholm trek je dan twee dagen uit met een overnachting onderweg in Hamburg, Kopenhagen of een andere plaats naar keuze.

Station Stockholm

Station Hamburg

MET DIT BOEK PLAN EN BOEK JE MOEITELOOS DE MOOISTE TREINREIZEN VANUIT NEDERLAND!

Al meer dan vijftientig jaar reist Inge van de Hulsbeek vanuit Nederland met de trein door Europa. Van boemeltjes in de bergen tot nachttreinen naar het historische hart van bruisende steden. Met haar boek *Met de trein door Europa* inspireert ze iedereen om Europa op deze comfortabele, ontspannen en duurzame manier te ontdekken.

Inge van de Hulsbeek weet hoe lastig het kan zijn om een internationale treinreis te plannen en daarom neemt ze je in dit boek stap-voor-stap mee. Hoe plan je zelf een internationale treinreis en hoe werken een Interrail-pas en stoelreserveringen? Waar vind je de voordeligste tickets? Tussendoor trakteert Inge je op een flinke dosis inspiratie met beschrijvingen van bijzondere reizen.

Je vindt in dit boek overzichtelijke routes vanuit Nederland naar verrassende bestemmingen, praktische tips en slimme hacks. Het is niet alleen een mooi inspiratieboek, maar ook een zeer praktische gids voor de zowel beginnende als ervaren treinreiziger.

GA JE MEE OP AVONTUUR?

INGE VAN DE HULSBEEK heeft een opleiding in toerisme & marketing en twintig jaar ervaring in de reisbranche. Sinds 2023 deelt ze haar kennis en ervaring via haar Instagramaccount *met_de_trein_door_europa*. Haar man en drie dochters zijn inmiddels ook volleerde treinreizigers.

**KOS
M•S**

NUR 500
KOSMOS UITGEVERS,
UTRECHT/ANTWERPEN